

Egy országos szakkönyvtártól a könyvtárosok és a felhasználók egyaránt elsősorban szakmai feladatok elvégzését várják el. A KSH Könyvtár esetén mégis jóval bővebb a szolgáltatások skálája, és bátran állíthatjuk, ezek iránt is jelentős az olvasói kereslet.

Az 1867-ben alapított KSH Könyvtár 1897 óta jogosult köteles példányra. A szinte teljes kötelezpéldánysor befogadásának megfelelően a könyvtár gyűjtőköre nem merül ki a statisztika és a társadalomtudományok témaköreiben, hanem lefedi csaknem az egész szakirodalmi kí-

nálatot, és kiemelt része a szépirodalom és a szórakoztató irodalom is.

A teljes kötelezpéldánysorra alapozva intézményünk az egész ország számára szolgáltatja könyvtárközi kölcsönzésben a kötelezpéldányokat. 2014-ben a MOKKA–ODR adatai alapján a KSH Könyvtár teljesítette a legtöbb könyvtárközi kérést más intézmények számára. (Ez különösen akkor nagy szó, ha belegondolunk, hogy nem hálózati jelleggel működő könyvtárról van szó.) Ez a szolgáltatás tehát az elmúlt években az ország több mint hatszáz intézményében segítette az olvasók könyvhöz való hozzájutását a KSH Könyvtáron keresztül. A KSH Könyvtár nem kér postaköltséget sem a szolgáltatott dokumentumokért a kérő könyvtárártól, sem a kért könyvekért az olvasóktól. Irányító szervünk, a

* A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2015. évi vándorgyűlésén elhangzott előadás szerkesztett változata.

Torma Katalin kiállításának megnyitója

Központi Statisztikai Hivatal vállalja ezeket a költségeket, a csomagokat is a hivatal postázóján keresztül adjuk fel. A könyvtárközi kölcsönzés mint szolgáltatás így több szempontból is intézményünk egyik büszkesége: az egész könyvtári rendszer számára tudunk segítséget nyújtani a köteles példányokkal, és azt látjuk, hogy a könyvtárak egyre gyakrabban élnek ezzel a lehetőséggel. 2015 első félévében már több mint kétezer könyvtárközi kérést teljesítettünk.

A könyvtár további szolgáltatásai inkább a közművelődés felé mutatnak. Ennek megfelelően talán az ötletek nagy része nem jelent újdonságot a települési könyvtárak munkatársainak. Velük ellentétben azonban a KSH Könyvtár számára ez a tevékenység nem főfeladat, így elkülönített összeg vagy pályázati pénz – egyetlen 2012-es pályázatot leszámítva – nem áll rendelkezésre ezek lebonyolítására. A munkatársak tehát ötleteikre és lelkesedésükre vannak hagyatva ezen a téren. Így a programok bemutatása mel-

lett arra is figyelniük kell, hogyan valószínűsíthetjük meg ezeket anyagi ráfordítások nélkül.

A *Könyvtári esték* rendezvénysorozat szakmai és közművelődési programokat kínál a könyvtár használói és leendő használói számára. A kezdeti időszak után hamar túlsúlyba lendültek a közművelődési jellegű programok a statisztikai témák rovására. Ahogy korábban szó volt róla, elkülönített összeg nincs a rendezvények vagy az előadók finanszírozására – így le kell mondanunk arról a gondolatról, hogy némelyik különösen népszerű író vendégül lássuk valamelyik estünkön. Ehelyett a fellépők két kategóriába sorolhatók. Az egyikbe azok tartoznak, akik ingyen szeretnék egy témát bemutatni vagy fellépni a könyvtárban. A másikba azok a kiadók, amelyek örülnek, ha a könyvtár ingyen helyszínt biztosít egy-egy megjelent könyv bemutatójának. Ez utóbbi kategóriából kiemelkedik a Syllabux Kiadó, amely már hét teltházas estét tartott a könyvtár közreműködésé-

vel. Ráadásul a szervezés teljes gondja sem nyomja így egyedül a könyvtár vállát: nem a mi feladatunk a beszélgetőpartner biztosítása, megoszlik a közönségtoborzás felelőssége, és gyakran a szóróanyag elkészítését is a kiadó vállalja. A Syllabux mellett nagyobb kiadók is örömmel veszik az ingyenes helyszín-felajánlást, így mutatkozott már be a könyvtárban a Typotex, a Gondolat, az Ezredvég és több más kiadó egy-egy kötettel. Ilyenkor természetesen igény esetén a kiadó számára biztosítjuk a könyvárusítás lehetőségét – nem feltétlenül csak a bemutatott kötetre korlátozva. Arra is volt már példa, hogy a kiadó kiállítást rendezett a könyvtárban, ami szintén nagy könnyebbség volt a kiállításokat gondozó kollégának.

A könyvtári épület akadálymentes; pelenkázóval ellátott családi mellék-helyiség és gyereksarok várja a legkisebb olvasókat. A családosok bevonására indítottuk útnak első állandó programso-

rozatunkat, a keddi és csütörtöki mesedélutánokat, amelyek egyfajta gyermekmegőrzőként működve segítik a szülőket abba, hogy nyugodtan tudjanak a polcok közt válogatni. Természetesen erre sincs emberi vagy anyagi erőforrás a könyvtár költségvetésében, úgyhogy nem ringatóra vagy hasonló, pedagógussal támogatott foglalkozásra kell gondolni. A mesedélutánokat a kezdetektől a közösségi szolgálatos diákok segítségével szerettük volna megoldani: ők vállalják, hogy a kisebbekkel játszanak, olvasnak, színeznek, amíg a szülő könyvet válogat. Kisebbségi buktatók után szerencsére mindig sikerült olyan lelkes és gyerekekkel szót értő középiskolás segítőkre találni, akikre lehetett alapozni ezt a szolgáltatást. Sőt: néhány diák, továbbgondolva a programot, két-három hetente kézműves foglalkozást szervezett a gyerekek számára. Ezzel együtt szokatlan és újszerű volt számunkra a dolog: hiszen nem a munkatársak, hanem gimnazisták bizto-

Szalma Edit illusztrátor látogatása a KSH Könyvtárban

sították ezt a szolgáltatást. Természetesen volt példa arra is, hogy egyik közösségi szolgáltató segítő sem érkezett meg, és könyvtárosi beugrással kellett megmenteni a mesedélutánt.

A gyerekprogramok sikerén felbuzdulva az egy korosztállyal nagyobbak számára is szerettünk volna állandó programot kínálni az intézményben. Ennek az eredménye a családi társasjátékklub, ahova inkább a nyolc-tíz évesnél nagyobb gyermekeket és – természetesen – a felnőtteket várjuk. Ezt a szolgáltatást már nem lehetett kizárólag közösségi szolgáltatókra bízni, hiszen szükség volt a klubhoz játékokra is. A segítséget ebben az esetben a civil szervezetekkel való kapcsolatfelvétel jelentette. A homoludens.hu Egyesület biztosítja számunkra a játékokat, amelyek egy részét havonta cseréljük, hogy minden alkalommal újdonságot is találjanak a klub törzstagjai. A könyvtár cserébe hirdetési felületet biztosít az egyesületnek, illetve

a tagjai ingyenesen használhatják a könyvtár szolgáltatásait. Ez teszi lehetővé, hogy az egyesület egyik munkatársa a könyvtári infrastruktúrát használva, az olvasóterem egyik számítógépénél végezze munkája jelentős részét. A könyvtári társasjátékklubot emellett a KSH-közei Petőfi SC is segíti sakktáblák kölcsönzésével. A játékkészletet időnként a Wikipédiáról egyszerűen papírra kinyomtatott táblás játékokkal is frissítjük.

Joggal merül fel a kérdés, hogy a KSH Könyvtárban a felhasználók vagy az irányító szerv elvárják-e, hogy ilyen jellegű programokat tartsunk. A válasz egyszerűen igen és nem. A KSH természetesen nem várja el, a könyvtár családoknak kínált lehetőségei mégis segítettek abban a hivatalt, hogy 2015-ben elnyerje a családbarát munkahely címet. Az olvasók sem várják el – mégis rengetegen a programjainkon keresztül ismerték meg a könyvtár szolgáltatásait és váltak törzsol-

vasóinkká. Mindeközben a már meglévő olvasókkal való kapcsolat is jelentősen javul a szolgáltatásoknak köszönhetően: így kaptunk ajándék rejtvényeket a könyvtári világnap számára az egyik olvasónktól, találkoztunk korábban sosem látott KSH-s munkatárssal és tegeződünk össze több látogatónkkal. Ezzel együtt a hivatal természetesen a szakmai feladatainkat ítéli fontosabbnak, és azokra biztosít anyagi erőforrást. A KSH Könyvtár tehát teljes lenne ezek nélkül a szolgáltatások nélkül is – mégis jóval szegényebb és ridegebb. 2014-ben a könyvtár megközelítőleg hatvan rendezvényén ezeröttszáz látogató vett részt.

A szélesebb nagyközönséggel való kapcsolattartás érdekében az utóbbi években felfrissítettük jelenlétünket a közösségi médiában. Az új Facebook-oldal és könyvajánló blog mellett készült bemutatkozó videó, Rukkola happonttá váltunk és a Twitter-oldal is elindult. Egyik

legnagyobb sikere a Moly.hu-n regisztrált KSH Könyvtárnak van. A Moly közössége természetesen eleve fogékony a könyves témákra. Könyves kihívások, új könyvlisták, programajánlók, érdekességek egyaránt megjelennek ezeken a fórumokon – és olykor-olykor statisztikai tartalom is.

Az utolsó bemutatásra kerülő szolgáltatás sem egyedi vagy újdonságot jelentő dolog: a teljes kötelezpéldánysorba beletartoznak a napilapok, amelyek kiválóan alkalmasak születésnapi csomagok összeállítására is. Sok könyvtárban vehetnek igénybe hasonló szolgáltatást a felhasználók, ahol egy adott napon megjelent újságokból kérhetnek másolatokat. A KSH Könyvtár más szempontból közelíti meg a szolgáltatást, mint az Országos Széchényi Könyvtár. Míg a nemzeti könyvtárban egységcsomagokat lehet rendelni, addig nálunk az olvasó személyesen válogathatja át az újságoldalakat.

Ez így természetesen körülményesebb és hosszabb folyamat, mégis személyesebb kapcsolatot és egyedibb ajándécsomagot eredményez. A megrendelő pedig emellett, hogy végiglapozhatja a Nők Lapja 1955-ös évfolyamát, a könyvtári lehetőségek szélesebb körét is megismeri a születésnapi csomag megrendelése során: a kötészeti lehetőségektől az állományon át a másolatkészítési módokig.

A KSH Könyvtár nem szeretné feltalálni a spanyolviaszt. Tisztában vagyunk azzal, hogy programjaink kezdetlegesnek tűnhetnek egy bejáratott városi könyvtári programkínálat mellett. Azonban azt látjuk, hogy vállalkozó kedvvel és ötletekkel anyagi ráfordítás nélkül is megvalósítható egy olyan kínálat, ami egyrészt kiegészíti a meglévő szakmai szolgáltatásokat, másrészt új felhasználói kör számára teszi vonzóbbá a gyűjteményt. ■

